

Memorandum ter attentie van de Formateur

INLEIDING

Het Centrum richt adviezen en aanbevelingen tot de overheid met het oog op de verbetering van de reglementering, conform artikel 3 van zijn oprichtingswet.

Deze adviezen en aanbevelingen vloeien voort uit de opdrachten die aan het Centrum werden toegekend bij wet van 15 februari 1993, namelijk:

- "het bevorderen van de gelijkheid van kansen en het bestrijden van elke vorm van onderscheid, uitsluiting, beperking of voorkeur";
- "waken over het respect van de grondrechten van de vreemdelingen en de overheid informeren over de aard en de grootte van de migratiestromen"; "de bestrijding van de mensenhandel en de mensensmokkel stimuleren".

Dit memorandum bestaat uit 5 delen:

1. aangaande het Centrum zelf;
2. de noodzakelijke 'instrumenten' om op gepaste wijze een beleid te voeren tegen discriminaties en voor de bevordering van de kennis van migratie;
3. denkpistes om de instrumenten tegen discriminatie te verfijnen;
4. de strijd tegen discriminaties en de bevordering van gelijke kansen;
5. de verdediging van de grondrechten van vreemdelingen, de analyse van het migratiefenomeen en de mensenhandel.

De wet bepaalt dat het Centrum zijn opdrachten in alle onafhankelijkheid uitvoert, in een geest van dialoog en samenwerking.

Het geheel van de aanbevelingen van het Centrum is terug te vinden in de verschillende jaarverslagen:

- het Jaarverslag *Discriminatie / Diversiteit 2010*
- het Jaarverslag *Mensenhandel 2010 (verschijnt in oktober)*
- het Jaarverslag *Migratie 2010*

De Dienst voor bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting zal u eveneens een afzonderlijk memorandum bezorgen.

De Directie staat natuurlijk tot uw beschikking voor elk verzoek tot informatie.

Edouard Delruelle
Adjunct-Directeur

Jozef De Witte
Directeur

1. HET CENTRUM

1.1. Er dient zo snel mogelijk een **politiek samenwerkingsakkoord** gesloten te worden tussen de federale overheid, gemeenschappen en gewesten om het Centrum van een federale instelling om te vormen tot een '**interfederaal orgaan**'. Door een dergelijk akkoord af te sluiten zal België zich voegen naar de Europese antiracismerichtlijn (die aan de Lidstaten de verplichting oplegt om een onafhankelijke instelling in het leven te roepen die tot doel heeft de slachtoffers bij te staan). Bij deze omvorming kan de recent toevertrouwde opdracht van onafhankelijk opvolgingsorgaan van het VH Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap ook wettelijk verankerd worden.

1.2. Meer algemeen heeft België nog geen nationale mensenrechteninstelling (NMRI), conform de principes van Parijs die werden aangenomen door de Verenigde naties. Het interfederaal Centrum zou de voorloper kunnen zijn van dergelijke structuur, en dit doorheen de huidige werking van het Centrum in de strijd tegen discriminatie en in materies van bescherming en bevordering van de grondrechten van vreemdelingen. Momenteel is het Centrum door de Verenigde Naties erkend als nationaal instelling van het type B.

Met het oog op het verkrijgen van een accreditatie van het type A conform de principes van Parijs, zou het Centrum ondernemen moeten worden ontlast van haar opdracht zoals beschreven in artikel 6 §2 van de wet van 25 februari 2003 (vervangen door de wet van 10 mei 2007), met name de redactie van een tweejaarlijks rapport dat België moet voorstellen aan het Comité van de Verenigde Naties voor de uitbanning van rassendiscriminatie. Dit is één van de aanbevelingen uit maart 2010 die het Ondercomité voor accreditatie van de nationale mensenrechteninstelling aan het Centrum richtte.

1.3. Het Centrum stimuleert de strijd tegen mensenhandel (en mensensmokkel) en evalueert de **strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel** op kritische wijze via een Jaarverslag dat onafhankelijk tot stand komt – in een geest van dialoog met alle betrokken instanties en organisaties – en wil graag erkend worden als **nationaal rapporteur mensenhandel**.

Een dergelijk rapporteurschap of de instelling van een equivalent mechanisme, is voorzien door het Verdrag van 16 mei 2005 van de Raad van Europa inzake bestrijding van mensenhandel. De invoering van dergelijk mechanisme is overigens verplicht door de Richtlijn inzake mensenhandel¹, van het Europees Parlement en de Europese Raad. Het Centrum beschouwt zich, in het licht van zijn wettelijke opdrachten ter zake, als een de facto nationaal rapporteur mensenhandel en wil door België in die functie aangeduid worden. Op

---

¹ Richtlijn 2011/36/EU van 5 april 2011 inzake de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van de slachtoffers daarvan en ter vervanging van Kaderbesluit 2002/629/JBZ van de Raad.

onafhankelijke wijze, in een geest van dialoog en samenwerking, het beleid op kritische wijze evalueren, is het Centrum niet vreemd en sluit aan bij wat men van de instelling van de nationale rapporteur verwacht.

2. EEN GOED BELEID IS GEBASEERD OP GOEDE INFORMATIE

2.1. Meten is weten: om een goed beleid te voeren is goede informatie over het beleidsdomein noodzakelijk. Dit geeft ons een startsituatie en maakt het mogelijk om de impact van een maatregel te meten. Zonder deze gegevens is beleid voeren uitgesloten; aanpassingen of de evolutie inschatten zijn evenmin mogelijk. Daarom is **correcte en volledige informatie over discriminaties en haatdelicten** noodzakelijk. Dit streefdoel is enkel haalbaar mits samenwerking met politie en gerecht. Europa heeft al meermaals kritiek geuit op het gebrek aan betrouwbaar cijfermateriaal. De laatste jaren werden nieuwe instrumenten in het leven geroepen, zoals bijvoorbeeld de specifieke aanduiding of er bij het misdrijf 'racisme' dan wel 'homofobie' was mee gemoeid. Het lijkt aangewezen na te gaan of deze melding effectief gebruikt wordt alsook of er een uitbreiding is aangewezen tot alle andere mogelijke haatmisdrijven.

2.2. De '**diversiteitsbarometer**' zit in zijn eindfase. Hij wordt ondersteund door de gewestelijke en federale overheden. Het eerste verslag betreffende arbeid is voorzien tegen begin 2012. Het komt er nu op aan de verdere ontwikkeling en verankering ervan te verzekeren zodat het objectief kan bereikt worden: regelmatig de stand van zaken evalueren betreffende discriminatie op vlak van arbeid, huisvesting (2013), onderwijs (2015) en dit voor verschillende criteria beschermd door de antidiscriminatiewetgevingen ('ras', handicap, leeftijd).

2.3. De ' **sociaal-economische monitoring**', die tot doel heeft te bepalen waar mensen van vreemde afkomst zich bevinden in de arbeidsmarkt, is - zoals voorgesteld door het Centrum en zijn partners - getoetst qua haalbaarheid. De eerste resultaten zijn positief. Het project moet nu verdergezet worden en alle methodologische, wettelijke en budgettaire middelen moeten verankerd worden. Het is dus van groot belang dat de regering deze werkzaamheden van het Centrum, verwezenlijkt in nauwe samenwerking met de FOD Tewerkstelling en Sociaal Overleg alsook de Kruispuntbank Sociale Zekerheid, ondersteunt.

2.4. Inzake migratie: het beleid inzake migratie kan niet herleid worden tot het al dan niet toestaan van het verblijf op Belgisch grondgebied, maar meet zich eveneens aan de weerslag van dergelijke beslissingen zowel op het leven van de persoon die mag blijven (gezinsleven, mobiliteit, beroepsleven, gezondheid,...) als op de samenleving (deelname aan de arbeidsmarkt, bijdrage tot de solidariteit inzake sociale zekerheid, evolutie van xenofobie,...). Dit vereist middelen om een degelijk geïnformeerd beleid te ontwikkelen door het invoeren van een mechanisme voor **kwalitatieve en kwantitatieve longitudinale opvolging** over de socio-economische situatie van personen die toegelaten zijn of gemachtigd zijn op het grondgebied te verblijven, onder meer van **geregulariseerde personen**.

3. DENKPISTES OM DE INSTRUMENTEN TEGEN DISCRIMINATIE TE VERFIJNEN

3.1. De federale wetten ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie en tegen racistische, homofobe en andere haatmisdrijven dateren van 10 mei 2007. Het toepassingsgebied van deze wetten is breed, en dat is ook terecht. Het slaat op alles wat met arbeid te maken heeft, op wonen, op ontspanning en vrije tijd, op media en internet, ... Het komt er nu op aan te zorgen dat werkgevers én werknemers, aanbieders én ontvangers van goederen en diensten, kortom iedereen die in België verblijft, **weet welke rechten en plichten bestaan**. Het Centrum heeft hierover een informatie- en sensibilisatiecampagne gevoerd in diverse grootsteden, maar rekent vooral op de overheid om de kennis van ambtenaren bij te spijkeren over deze wetten en wat hun rol is in de toepassing ervan en om deze informatie op toegankelijke wijze beschikbaar te maken voor alle burgers.

Het Centrum vraagt dat de volgende federale regering ervoor zorgt dat de **vormingsprogramma's voor politie, magistraten en andere medewerkers** binnen de justitie, sociale inspectie, ... verder uitgewerkt en structureel verankerd worden in het vaste vormingsaanbod.

3.2. Het Centrum vraagt eveneens dat de volgende federale regering na brede consultatie de werkzaamheden in verband met de opstelling van de vereiste **uitvoeringsbesluiten inzake positieve actie en wezenlijke en bepalende beroepsvereisten** spoedig finaliseert.

3.3. Artikel 52 van de wet van 10 mei 2007 (antidiscriminatie) voorziet in zijn eerste paragraaf **een evaluatie inzake de toepassing en de doeltreffendheid van de drie wetten** (antidiscriminatie, geslacht en ras) door de Wetgevende Kamers. Het Centrum herinnert eraan dat de tweede paragraaf voorziet dat deze evaluatie plaatsvindt nadat het Centrum en het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen gehoord zijn en op grond van een deskundigenverslag dat aan de Kamers wordt voorgesteld. Een in Ministerraad overlegd Koninklijk Besluit moet de werking van deze groep van deskundigen organiseren en de vorm en inhoud van het verslag bepalen. Voor het Centrum zijn twee aspecten in het bijzonder belangrijk: het discriminatieslachtoffer heeft recht op een **snelle en duidelijke procedure** alsook op een **juiste verdeling van de bewijslast**: deze twee punten verdienen tijdens de komende jaren ruim aandacht.

3.4. Het Kaderbesluit **2008/913/JBZ** van de Raad "betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht" moet nog in Belgisch recht omgezet worden. Het Centrum dringt aan, gelet op de reeds bestaande wettelijke instrumenten, om precies na te gaan welke bepalingen in het Belgische recht dienen aangepast te worden.

3.5. In het kader van de wereldconferentie tegen racisme – Durban 2001 – verbindt de federale overheid er zich toe om, in overleg met gemeenschappen en gewesten, een inventaris op te stellen van initiatieven die sinds 2011 werden genomen en de strategische prioriteiten op te stellen voor 2011 – 2014.

4. STRIJD TEGEN DISCRIMINATIES EN VOOR GELIJKHEID VAN KANSEN

4.1. De samenwerking versterken

4.1.1. Een omzendbrief (COL) met duidelijke vervolgingsrichtlijnen voor de parketten kan een belangrijke bijdrage leveren in de strijd tegen racisme en discriminatie. Deze omzendbrief moet leiden tot een coherenter opsporing- en vervolgingsbeleid, en een reële vervolging en sanctionering van misdrijven van racistische, negationistische, homofobe, ... aard.

Er is eveneens een nauwere samenwerking vereist tussen het Centrum, **de politie en justitie**, gepaard gaande bij dezen beide laatste met een bezorgdheid voor de toename van de **haatboodschappen op internet**. De aanpak van dergelijke misdrijven vereist samenhang om te vermijden dat internet een vrijplaats wordt voor alles wat te maken heeft met racisme, antisemitisme en homofobie.

Verder kan de **politie** nog meer aandacht besteden aan de opvang van de slachtoffers van racisme en discriminatie, en aan de correcte opstelling van het proces-verbaal. De aanstelling per politiezone van één/enkele politieagent(e) die zich specifiek bezighoudt met de problematiek van racisme en discriminatie kan zorgen voor een duidelijk aanspreekpunt voor slachtoffers, maar ook voor de sensibilisering en een niet-discriminerende houding van het korps. Ook bij de dienst slachtofferzorg van de **Justitieuizen** moeten de noden van de slachtoffers gekend zijn.

Het is aangewezen om de uitwisseling van informatie tussen het Centrum en de verschillende instanties die instaan voor controle op de politie (interne inspectiediensten, algemene inspectie, Comité P) te versterken en te systematiseren, onder meer voor wat betreft dossiers waarin sprake is van discriminatie of onaangepast gedrag. Het Centrum, maar ook de betrokken slachtoffers, moeten over nuttige informatie kunnen beschikken aangaande gevoerde onderzoeken en hun resultaten om alle twijfel weg te werken inzake het al dan niet gerechtvaardigde gedrag van de politie. In die geest moet het mogelijk zijn dat het Centrum beschikt over anonieme gemaakte informatie betreffende de aard en de omvang van de dossiers waarin discriminatie aan bod komt en die behandeld worden op disciplinair vlak.

4.1.2. Een betere afstemming en samenwerking tussen de verschillende federale en regionale **sociale inspectiediensten, het Centrum (en het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen) en de arbeidsauditoraten** is gewenst. Het bestrijden van arbeidsgelateerde discriminatie dient een grotere prioriteit te worden. Er is vooral nood aan periodieke vorming van referentiepersonen, het in kaart brengen van

bevoegdheden en juridische lacunes en bijkomende middelen met het oog op betere registratie, diepgaander dossieronderzoek en kennisbeheer.

4.1.3. Op **Europees niveau** moet België het voorstel van **Richtlijn van de Raad** betreffende de gelijkheid van personen zonder onderscheid op grond van geloof of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid steunen.

4.2. Tewerkstelling: een globaal diversiteitsbeleid

Om een efficiënt preventiebeleid inzake discriminatie uit te bouwen, te zorgen voor promotie en weerspiegeling van diversiteit binnen de privé en openbare bedrijven en diensten, moet de regering de ontwikkeling van een globaal diversiteitsbeleid ondersteunen.

4.2.1. Het Centrum benadrukt de noodzaak om acties te ondernemen ten einde een grotere diversiteit op de werkvloer te bekomen. Zo zijn bijvoorbeeld het label diversiteit, het opnemen van non-discriminatieclausules en gedragscodes binnen beroepssectoren aan te moedigen.

Het Centrum verwijst hierbij ook naar zijn geformuleerde aanbevelingen inzake CAO nr. 38 sexies en CAO nr. 95 gericht aan de Nationale Arbeidsraad en de Minister van Werk (voor meer informatie: cfr. website van het Centrum www.diversiteit.be – werk).

4.2.2. Openbare diensten hebben een voorbeeldfunctie. Het is dus ten zeerste aan te raden dat ze hun diversiteitsbeleid, de beste dam tegen discriminatie, verder zetten. Tal van acties zijn aan de gang en ze betreffen zowel de aanwerving van personen van vreemde afkomst als personen met een handicap in het federale openbare ambt, de sensibilisering van het management en de begeleiding van een diversiteitsbeleid. Het Centrum wenst nochtans de aandacht te vestigen op het lage percentage van personen met een handicap in de FOD's, zoals blijkt uit het eerste verslag van de Begeleidingscommissie voor de aanwerving van personen met een handicap in het federale openbaar ambt (BAPH). Het Centrum moedigt de FOD's en de betrokken overheden aan om de talrijke aanbevelingen op te volgen zoals vervat in het Jaarverslag Discriminatie-Diversiteit 2009 om dit percentage op te krikken. Daarnaast moeten de federale overheden de doelstelling inzake diversiteitsbeleid ook opnemen in de beheerscontracten van de autonome openbare diensten en overheidsbedrijven.

4.2.3. Wat betreft het **dragen van veruiterlijkingen van overtuigingen door het personeel van de federale overheidsdiensten** verwijzen we naar de website van het Centrum www.diversiteit.be/veruiterlijkingen.

We beperken ons hier tot het herhalen van de twee basisprincipes: enerzijds de individuele vrijheid van geloof en levensbeschouwing, anderzijds de neutraliteit van de Staat.

In de openbare sector (net zoals in de privésector) geldt als basisprincipe de individuele vrijheid van meningsuiting en uitdrukking van zijn overtuigingen.

Het Centrum vraagt dat elke politieke entiteit van het land een denkproces zou opstarten betreffende de veruiterlijking van overtuigingen ten aanzien van de neutraliteitsvereiste ten einde de meest duidelijke normatieve situatie te bereiken. Een dergelijke gevoelige materie vraagt ook om een ruim en kalm democratisch debat.

Wanneer de wetgever en/of een openbare dienst zich beroept op de neutraliteit om een reglementering uit te vaardigen op de veruiterlijking van overtuigingen, stelt het Centrum volgende vier harmoniseringsprincipes voor:

1. het principe van overleg bij elk stadium van het besluitvormingsproces;
2. het principe van de noodzaak van een eventueel verbod ("is het verbod echt nodig?");
3. het principe van de proportionaliteit van het eventuele verbod, dat veronderstelt dat duidelijk is voor welke ambtenaren het verbod geldt. Het debat kan ook gaan over welke categorie ambtenaren het verbod dient na te leven: alle ambtenaren (cfr. Frankrijk), ambtenaren die een loketfunctie vervullen, ambtenaren die gezag uitoefenen op het publiek,... ;
4. het principe van transparantie ten aanzien van de ambtenaren en motivatie van de reglementering.

4.2.4. Het eindverslag van de Ronde Tafels voor de Interculturaliteit raadt aan om grondiger onderzoek te verrichten naar de voor- en nadelen van een eventuele uitbreiding van het begrip redelijke aanpassing², zoals gedefinieerd in de antidiscriminatiewet van 10 mei 2007, zodat dergelijke aanpassingen niet enkel meer zouden spelen voor personen met een handicap maar dat ze eveneens kunnen ingeroepen worden bij andere situaties, onder meer deze gebonden aan de godsdienstige of levensbeschouwelijke overtuiging.

Zonder het principe *an sich* van een debat over de voor- en nadelen van een wetgevend ingrijpen te verwerpen, geeft het Centrum de voorkeur aan de overlegde oplossing³. Het Centrum roept de openbare instellingen, sociale partners en alle betrokken op om samen te werken ten einde de beste manier te vinden om redelijke aanpassingen aan te moedigen.

4.2.5. Wat de **openbare aanbestedingen** betreft, moet er nagedacht worden over het opnemen van non-discriminatieclausules in de oproep om bedrijven aan te zetten een diversiteitsbeleid te voeren.

---

² De tekst kan geraadpleegd worden op www.interculturalite.be

³ Voor meer uitleg zie www.diversiteit.be, "Veruiterlijkingen van overtuigingen".

4.2.6. Er zou ook heel wat vooruitgang geboekt worden mochten alle **wettelijke en reglementaire teksten** die rechtstreeks of onrechtstreeks discriminaties inbouwen op grond van etnische of nationale afkomst, gezondheidstoestand, handicap of leeftijd, opgelijst en aangepast worden.

4.2.7. Zowel in de openbare als in de privé sector moet de invoering van materiële en immateriële **redelijke aanpassingen** bijdragen tot de werkelijke integratie van personen met een handicap.

4.3. Huisvesting: een gelijke toegang tot de huisvestingsmarkt waarborgen

4.3.1. Op het ogenblik van de selectie van de kandidaten stellen de eigenaar of zijn mandataris verschillende vragen. Deze werkwijze is normaal, doch soms is het niet duidelijk waar de grens ligt met de schending van het privé-leven of er mogelijks een aanzet is tot schending van de antidiscriminatiewetgeving. **Het Centrum beveelt aan om bepaalde selectiecriteria te omkaderen binnen de wetgeving inzake huur.** De elementen die al dan niet mogen in aanmerking genomen worden, zijn terug te vinden in een aanbeveling geformuleerd door de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer alsook vanuit het Centrum.

4.3.2. Immobiliënkantoren spelen een belangrijke rol inzake de toegang tot de huisvestingsmarkt. Ze worden vaak geconfronteerd met discriminatoire eisen van bepaalde verhuurders of kunnen op eigen initiatief, vaak op grond van vooroordelen en stereotypes, bepaalde groepen kandidaat-huurders uitsluiten. Om oneerlijke concurrentie te vermijden tussen kantoren die ingaan op discriminatoire vragen en anderen **pleit het Centrum voor het opnemen van een expliciete non-discriminatieclausule in alle overeenkomsten van immobiliënkantoren.**

4.3.3. De huurwaarborg is een belangrijk aspect tijdens de zoektocht van een huurwoning en het gebrek er aan kan de toegang tot de huisvestingsmarkt belemmeren. Vooral mensen met een laag inkomen of een specifiek statuut worden hierdoor getroffen. De wijziging van de huurwet had tot doel om de toegang tot de huisvestingsmarkt te vergemakkelijken door diverse vormen van waarborg mogelijk te maken. Uit de realiteit blijkt dat bepaalde vormen van waarborg niet worden voorgesteld, de keuze niet wordt gerespecteerd en het neutraal formulier zelden wordt gebuikt. Deze vaststellingen hebben aanleiding gegeven tot verschillende aanbevelingen waarvan de voornaamste bestaat in **de oprichting van een centraal fonds voor huurwaarborgen, verplicht en toegankelijk voor iedereen.** In afwachting hiervan kan een **wijziging van artikel 10 van de huurwet** er voor zorgen dat de praktijk meer overeenstemt met de wil van de wetgever zoals de huurwaarborg beperken tot de formules die de wetgever oplegt, de mogelijkheid invoeren voor een rechtspersoon of natuurlijk persoon om zich borg te stellen, het neutraal formulier te gebruiken en de keuze van de huurder te laten primeren.

4.4. Goederen en diensten

4.4.1. Toegang tot verzekeringen voor iedereen

Elk individu, meer bepaald elke zieke, persoon met een handicap, jonge of oudere persoon **moet toegang hebben tot de verzekeringen.**

Personen worden al te vaak op grond van hun handicap, gezondheidstoestand of leeftijd geconfronteerd met weigeringen, uitsluitingen of erg hoge bijpremies bij de toegang tot verzekeringen. Overleg en nauwe samenwerking met de verzekeringssector dringt zich op om zowel te streven naar een goede uitvoering van de wet van 21 januari 2010 tot wijziging van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst wat de schuldsaldoverzekeringen voor personen met een verhoogd gezondheidsrisico betreft, als naar een meer gelijkwaardige toegankelijkheid tot andere levensverzekeringen, zoals hospitalisatieverzekering, ziektekostenverzekering of verzekering gewaarborgd inkomen.

4.4.2. Volledige toegankelijkheid verzekeren

Het is belangrijk ieders mobiliteit alsook de toegang tot openbare diensten te verzekeren. Daarom is het essentieel om de **volledige toegankelijkheid van alle openbare diensten te verzekeren**, onder meer van de openbare gebouwen. Daartoe is een screening vereist en een programma voor de toegankelijkheid van alle openbare gebouwen door de Regie der Gebouwen, de openbare diensten, de openbare bedrijven (postgebouwen,...) en openbaar vervoer (NMBS). Na de screening moet een beleid uitgestippeld worden inzake toegankelijkheid, de vorming van ambtenaren betreffende deze toegankelijkheid, het onthaal van personen met een handicap en moet men zorgen voor een betere toegang tot de loketten van deze diensten alsook van hun website. Het Centrum dringt eveneens aan dat de federale diensten voor openbaar vervoer (NMBS) hun inspanningen opdrijven om hun infrastructuur toegankelijker te maken voor personen met een handicap en bijstand kunnen bieden zonder buitensporige termijn (thans 24 uur!).

5. MIGRATIE

5.1. Pleidooi voor een globaal en overlegd migratiebeleid

5.1.1. De regeringsverklaring dient instrumenten aan te nemen die een geïntegreerd migratiebeleid waarborgen en dat rekening houdt met al zijn aspecten. Het migratiebeleid moet benaderd worden vanuit een holistische aanpak (« *whole of government approach* »). Vanuit deze invalshoek beveelt het Centrum aan dat de regering een eigen ministerportefeuille besteedt aan migratie en asiel, net zoals tijdens de vorige legislatuur, en te waken over een efficiënt overleg van dit departement met de andere leden van de regering, meer bepaald voor wat betreft het beheer en de oplossing van de crisissituatie inzake opvang van asielzoekers.

5.1.2. België moest voor 24 december 2010 richtlijn 2008/115/EG, ook gekend als de « Terugkeerrichtlijn » omzetten. België heeft de richtlijn gedeeltelijk omgezet op 11 juni 2011. Vandaag bevindt de tekst zich nog steeds in de ontwerpfase. De ontwerptekst moet gefinaliseerd worden en inwerking treden, maar deze moet eveneens nog aangevuld worden om de volledige omzetting van de richtlijn te kunnen realiseren. Twee punten weerhouden in het bijzonder onze aandacht:

- De doeltreffendheid van het controlemechanisme op de verwijderingen, zijn onafhankelijkheid en zijn onpartijdigheid. De instantie belast met de controle dient elke twee jaar een rapport te publiceren, waarin zijn activiteiten, vaststellingen en aanbevelingen worden uiteengezet.
- De afwezigheid van een snelle en transparante procedure om het inreisverbod te schorsen of op te heffen. Deze procedure dient toegankelijk te zijn voor vreemdelingen vanuit België, vanuit hun herkomstland of aan de grenzen van de Schengenzone.

5.2. Het actueel regularisatiebeleid is gestoeld op basis van een weinig duidelijke wettekst en op vernietigde instructies. Het Centrum raadt aan artikel 9bis van de wet van 15 december 1980 zodanig te hervormen, dat de Koning gemachtigd wordt om bepaalde categorieën begunstigden vast te stellen (zonder het uitwerken van de verblijfssituatie van erkende staatsloze en niet-begeleide minderjarigen te vergeten). Dit is een noodzakelijke aanvulling op de gewone uitoefening van de discretionaire bevoegdheid (geval per geval) in deze materie.

5.3. België dient haar praktijk en haar wetgeving in overeenstemming te brengen met Verordening (EG) nr. 810/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 tot vaststelling van een gemeenschappelijke visumcode (inwerking sinds april 2010). Het betreft in het bijzonder de

controle van de toegangsvoorwaarden tot het grondgebied aan de grens, de procedures voor annulatie van visa, en het toekennen van alle faciliteiten aan EU-burgers en hun familieleden (versnelde procedure, gratis visum, vrijstellingen,...).

5.4. Gezinsmigratie is een actueel thema waarmee vele uitdagingen gepaard gaan wat betreft het beheer van migratiestromen en aangaande het respect voor de grondrechten van vreemdelingen.

5.4.1. België is overgegaan tot het opleggen van bijkomende materiële voorwaarden voor gezinshereniging. Men moet op een ernstige wijze evalueren of deze voorwaarden daadwerkelijk tegemoet komen aan een legitieme doelstelling en of zij de minst verregaande beperking vormen op de uitoefening van het grondrecht om in gezinsverband te leven. Het opleggen van een inkomensvoorwaarde, bovenop de reeds in de wet opgenomen verdoken inkomensvoorwaarden (huisvesting, ziekteverzekering), mag niet aanzetten tot discriminatie, zelfs niet indirect, van bepaalde categorieën vreemdelingen die systematisch zouden worden uitgesloten van het recht om in gezinsverband te leven omdat zij niet over voldoende middelen zouden beschikken.

5.4.2. Het is zonder twijfel essentieel dat er middelen ter beschikking worden gesteld ter bestrijding van gekende misbruiken, zoals bijvoorbeeld schijnsamenwoning en schijnhuwelijk. Het Centrum raadt aan om in de strijd tegen deze misbruiken, het familieleven van de betrokkenen te vrijwaren (verschaffen van informatie, respecteren van proceduretermijnen, effectieve rechtsmiddelen). Het Centrum raadt eveneens aan de performantie van de huidige instrumenten te evalueren (vertrekkende van transparante, vergelijkbare en betrouwbare gegevens) met het oog op een weldoordachte hervorming, eerder dan toe te geven aan een symbolisch opbod van wetswijzigingen.

5.5. In de complexe en compacte materie van het vreemdelingenrecht spelen procedures een bepalende rol. Het is noodzakelijk dat België aan asielzoekers een effectief rechtsmiddel aanbiedt om tegemoet te komen aan de veroordeling door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in het arrest M.S.S tegen België en Griekenland. Het is essentieel dat de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen volle rechtsmacht heeft over alle beroepen zowel aangaande gezinshereniging als internationale bescherming (medische redenen inclusief).

5.6. Toegang tot nationaliteit

5.6.1. Elke hervorming van dit wetboek zou de voorkeur moeten geven aan **procedures die steunen op subjectieve rechten** waarbij de aanvrager, in

geval van weigering, zijn argumenten kan hard maken voor de rechtbank, met alle waarborgen die daarbij horen, zoals bijvoorbeeld nu het geval, reeds is in de procedure van nationaliteitsverklaring; **eerder dan procedures die de vorm aannemen van een 'gunst'-maatregel** en waarbij de aanvrager geen beroepsmogelijkheden heeft, zoals bijvoorbeeld nu het geval is bij de naturalisatieprocedure.

5.6.2. De invoering van een integratievoorwaarde of een voorwaarde van « integratiebereidheid » in het Wetboek van de Belgische nationaliteit vormt een reëel risico op willekeur in het verwervingsproces van de Belgische nationaliteit, in die zin dat het onmogelijk is de criteria te realiseren om deze voorwaarde te objectiveren en te harmoniseren.

5.6.3. Bij de hervorming van het **Wetboek van de Belgische nationaliteit** zou de kennis van een **landstaal** in het kader van sommige procedures moeten kunnen aangetoond worden, voor zover dit op gestandaardiseerde wijze gebeurt.

5.7. De strijd tegen de mensenhandel stimuleren

5.7.1. België kan als pionier in de strijd tegen mensenhandel ook het voortouw nemen in de internationale samenwerking, onder meer via internationale inbeslagname.

5.7.2. Het **slachtofferstatuut** moet aandachtig bekeken (en versterkt) worden, met aandacht voor de reflectieperiode; vormen van objectief slachtofferschap voor bepaalde kwetsbare groepen; en een passende schadevergoeding voor slachtoffers.